

РОЗДІЛ 2. ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ

ОЛЕНА АНДРЕЄВА

Національний університет фізичного виховання та спорту України

На сьогоднішній день в Україні система фізичного виховання, фізичної культури і спорту перебуває у кризовому стані і не може задовольнити потреб населення. Така ситуація викликає необхідність у зміні програмних підходів та визначенні пріоритетних напрямків фізичного виховання населення.

Програми з фізичного виховання повинні складатися на основі комплексного підходу до формування розумових та фізичних якостей особистості, вдосконалення фізичної та психологічної підготовки до активного життя і професійної діяльності на принципах індивідуального підходу, пріоритету оздоровчої спрямованості, широкого використання різноманітних засобів і форм фізичного удосконалення, безперервності цього процесу.

У 1998 р. в Україні було прийнято державну програму “Фізичне виховання – здоров'я нації”. На відміну від попередніх програм, основна ідея її – реформа системи фізичного виховання. Реалізація цієї ідеї в загальноосвітніх закладах здійснюється через навчальні програми з фізичної культури, що регламентують зміст та кількість занять, нормативні вимоги до учнів.

Аналіз базових програм з фізичного виховання в школі за останні роки показав, що, незважаючи на окремі зміни, основна їх концепція залишилася старою. Цільова спрямованість програм з фізичного виховання в школі полягає в підготовці до складання нормативів державних тестів. У більшій мірі мають можливість наблизитися до рішення оздоровчих і виховних задач авторські програми. Вони повинні складатися з урахуванням індивідуальних особливостей, екологічних факторів, національних традицій, індивідуальних особливостей учнів.

Для підвищення ефективності функціонування шкільної програми фізичного виховання є доцільним аналіз інформації про організацію шкільного спорту в інших країнах світу (табл. 1).

Таблиця 1

Зміст та обсяг занять фізичним вихованням в окремих зарубіжних країнах

Структура шкільного навчання	Зміст програми	К-ть год на тиждень	Примітки
Початкова школа (6-7 років)	Загальнорозвиваючі вправи, корегуюча гімнастика, лижі, ковзани, плавання, сани, рухові ігри, теоретичні заняття, танці	2	Плавання з 8 років
Початкова школа (8-9 років)	Програма початкової школи + волейбол, гандбол, футбол	3	
Середня школа (10-12 років)	Програма середньої школи + теніс, бадмінтон	3	
Основна школа (13-14 років)			
Підготовча школа (7-8 років)	Гімнастика, рухові та спортивні ігри, танці, легка атлетика, плавання	5	Немає єдиної загальноосвітньої програми, кожна школа
Початкова школа (9-10 років)	Легка атлетика, ігри, плавання Програма підготовчої та початкової школи + факультативні заняття (стрільба)	5	

	Середня школа (11-15 років)	з луку, гольф, бадмінтон, велоспорт. Фехтування, дзюдо, верхова їзда, ковзани, важка атлетика, рибалка, лижі, вітрильний спорт)		складає свою
Бельгія	Основна школа (7-8 років)	Загальнорозвиваючі вправи, теоретичні заняття	3	Танці та плавання включені до програм фізичного виховання на всіх етапах навчання
	(8-10 років)	Техніка окремих видів спорту, теоретичні заняття	3	
	(10-12 років)	Вдосконалення основних рухових якостей, теоретичні заняття	2	
	Середня школа 13-14 років	Різні форми рухової активності "період спостереження", "період орієнтації"	2	
	15-16 років	Заняття найбільш цікавими видами фізичної активності		
	17-18 років	"Період детермінації", заняття вибраним видом спорту		
США	Основна школа 6-8 років	Загальнорозвиваючі вправи, ігри, танці, елементи гімнастики, плавання, ігри з елементами легкої атлетики, волейболу, баскетболу, ковзани, велоспорт, теоретичні заняття	2 рази на день по 15-20 хв.	Заняття фізичною культурою кожного дня в 10-13 класах введени 1964 року
	9-11 років	Рухові та спортивні ігри, плавання, танці, теоретичні заняття	3	
	I ступінь середньої школи 12-14 років	Рухові та спортивні ігри, плавання, танці, теоретичні заняття	1 год кожного дня	
	II ступінь середньої школи 15-17 років			
Фінляндія	7-8 років	Ігри	1,5	В 1-6 класах уроки проводить вчитель, з 7 класу спеціаліст з ФВ
	9-10 років	Навчання техніці найпростіших рухів на формування основних рухових якостей	3	
	11-12 років	Удосконалення основних рухових якостей	2-2,5	
	13-15 років		2	
Франція	Початкова школа 5-11 років	Легка атлетика, плавання, крикет, регбі, футбол, хокей на траві, баскетбол, волейбол	20-30 хв. кожн. дня	Існують єдині програми навчання, однак вчитель може сам регламентувати кількість та тривалість занять по всім предметам
	Неповна середня школа 12-15 років	Програма початкової школи + веслування, ходьба, батут, теніс, бадмінтон, гольф	3	
	Середня школа 16-17 років		2-3	
Японія	6-12 років	Загальнорозвиваючі вправи, легка атлетика, ігри, ритміка, плавання, ковзани, лижі, теор. заняття	3	В 12 клас передбачена 1 год теоретичних занять
	12-15 років	Загальнорозвиваючі та гімнастичні вправи, легка атлетика, військово-спортивні дисципліни, спортивні ігри, плавання, танці, теоретичні заняття	3	
	15-18 років		3-4	

Інтерес до питань шкільного спорту проявляють багато міжнародних спортивних організацій, у тому числі – Комітет з розвитку спорту Ради Європи (CDDS), котрий поставив наступні завдання: сприяти обміну інформації на національному рівні з питань розвитку спорту для дітей та підлітків, включаючи поточні завдання та проблеми; розробити на європейському рівні проект календаря спортивно-оздоровчих заходів для молоді, враховуючи розвиток міжнародних зв'язків.

Умови життя підростаючого покоління в теперішній час достатньо суперечливі. Робоча група визначила наступні сфери небезпечності для підлітків: безробіття серед молоді; зростання агресивності молоді; нормативна дезорієнтація; вживання алкоголю, тютюну, наркотиків (на 60 % збільшилась кількість неповнолітніх, що вживають наркотики); злочинність неповнолітніх (на 63% підвищилась кількість неповнолітніх, притягнутих до кримінальної відповідальності).

Активна участь у фізкультурно-спортивній діяльності може знизити вплив багатьох цих потенційних джерел небезпеки.

Для того, щоб людина могла займатися фізкультурно-спортивною діяльністю необхідно її фізичне виховання. У всіх вивчених країнах система фізичного виховання включає в себе такі моменти: навчання рухам (руховим навичкам); навчання активності під час дозвілля; навчання здоровому способу життя; соціальне виховання; індивідуальний розвиток; терапевтичні функції.

Заняття фізичною культурою є базовим компонентом раціонального рухового режиму, який забезпечує біологічні, психофізичні аспекти здорового способу життя. Результати педагогічного експерименту, аналіз науково-методичної літератури, досвід роботи дозволили нам визначити шляхи збільшення рухової активності, які можна умовно розділити на такі напрямки: організаційно-методичне забезпечення рухової активності дітей; вдосконалення навчальних програм з метою підвищення оздоровчого ефекту фізичного виховання; розробка методик оцінки фізичної підготовленості дітей, цілеспрямована робота з батьками; підвищення педагогічної майстерності вчителя.

Принцип оздоровчої спрямованості є одним з основних принципів системи фізичного виховання, що передбачає:

- вибір засобів фізичного виховання, зважаючи на їх оздоровчу цінність;
- планування та регулювання фізичних навантажень у відповідності з закономірностями зміцнення здоров'я;
- забезпечення регулярного педагогічного контролю.

Перший напрямок припускає наявність в достатній мірі спортивного інвентарю, нестандартного обладнання, що відповідає віку дітей, можливість будівництва спортивних споруд при школах. Вдосконалення навчальних програм з фізичного виховання має на меті забезпечення позитивної динаміки становлення морфо-функціональних систем організму, формування культури руху, наявності навичок самоконтролю, рівня розвитку рухових вмінь та навичок не нижче ніж ті, які забезпечують стабільний рівень здоров'я. Розробка методик оцінки фізичної підготовленості дітей повинна забезпечувати облік якісних змін, котрі відбуваються при переході від одного вікового періоду до іншого, відображення рівня розвитку різних сторін фізичної підготовленості і прогноз його подальшого вдосконалення, можливість планування корекційно-педагогічних заходів. Найбільш доцільним і перспективним, з нашої точки зору, є напрямок цілеспрямованої роботи з батьками, який передбачає систематичне отримання педагогічних знань та озброєння батьків методиками використання цих знань в практиці своєї діяльності і узагальнення та розповсюдження кращого досвіду сімейного виховання, формування уявлень про престижність занять фізичними вправами у дітей та їх батьків, виховання постійної потреби в реалізації рухових можливостей, орієнтація на найбільш сприятливі форми занять фізичною культурою, індивідуальний підхід до окремих батьків та груп сімей, використання в роботі з батьками різних форм та прийомів викладання матеріалу, засобів масової інформації.

Аналіз формування систем фізичного виховання в залежності від соціально-економічних, ідеологічних, політичних і культурних чинників виявив обумовленість спрямованості, цілі і задач, принципів, організаційних і педагогічних основ фізичного виховання, що дозволило з'ясувати причини низької ефективності її функціонування в сформованих умовах: порушена функціональна взаємодія між соціальною і педагогічною підсистемами; авторитарний підхід при упорядкуванні програмно-нормативного

забезпечення; консерватизм системи педагогічного контролю; застарілі підходи при забезпеченні навчально-методичного процесу з орієнтиром на “середньостатистичну норму”.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цільова комплексна програма “Фізичне виховання – здоров’я нації”. К., 1998. – 48 с.
2. Круцевич Т.Ю. Управление физическим состоянием подростков в системе физического воспитания: Автореф. дис. докт. наук по ФВУС. – К., 2000. – 44 с.
3. Guidelines for school and community programs to promote lifelong physical activity among young people. National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion, Centers for Disease Control and prevention. //J. Sch. Health, 1997.- P. 202-219.

ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF PHYSICAL EDUCATION OF SCHOOLCHILDREN

OLENA ANDREEVA

National University of Physical Education and Sport, Kiev, Ukraine

The article is devoted to problems study in the system of physical education of schoolchildren, as the current system did not achieve the expected results in improving health of the population.

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД ПРИ НАВЧАННІ І ВИХОВАННІ УЧНІВ 10-12 РОКІВ У ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

АНДРІЙ АРТЮШЕНКО

Черкаський державний університет імені Богдана Хмельницького

Відомо, що в процесі фізичного виховання і спортивної підготовки передбачається виховна, освітня і оздоровча спрямованість педагогічних впливів, які у взаємозв'язку вирішують загальну задачу оптимального розвитку індивідуальних здібностей. Вирішення тільки оздоровчих або освітніх завдань без виховання моральних якостей є неможливим. При відсутності інтересу до занять і належної цілеспрямованості у учнів немає стимулу для вияву і вдосконалення вольових якостей, необхідних при оволодінні новим знаннями, навичками та уміннями.

У цьому плані диференціювання педагогічних впливів і навчальних нормативів ми схильні розглядати не тільки з методичних позицій, але і як педагогічний прийом, який стимулює інтерес учнів до занять і сприяє тим самим формуванню особистості. Особистість, що формується, проходить складний шлях біологічного і соціального розвитку. Система педагогічних впливів і нормативів повинна відповідати віковим і індивідуальним особливостям цього розвитку, інакше кажучи, методика повинна бути органічно пов'язана із свідомістю об'єкта свого впливу, тобто школяра, який росте і розвивається.

У цей час ні у кого не викликає сумнівів твердження, що спортивна підготовка і змагальна діяльність розвивають і вдосконалюють не тільки фізичні здібності, але і вольові якості людини, які значною мірою залежать від властивостей нервової системи, темпераменту юного спортсмена. Згідно з вченням І. П. Павлова, кожному темпераменту, фізіологічною основою якого є властивості нервової системи, притаманні свої особливості в поведінці, реакції на навколишнє середовище, вияві вольових зусиль. Очевидно, що холерику, сангвініку, флегматику, меланхоліку для виховання одних і тих же фізичних і моральних якостей потрібні неоднакові педагогічні впливи і прийоми. На необхідність вивчення індивідуальних психофізіологічних особливостей школярів і дорослих і їх ролі в процесі розумової і професійної діяльності вказують багато авторів.

У зв'язку з вищевикладеним, у своїй роботі ми вирішили зробити спробу вивчення відмінностей в показниках фізичного розвитку і фізичної підготовленості у хлопчиків 10-12 років з різними властивостями основних нервових процесів. При цьому ми припустили, що